

אהבת עצמו – שורש הטוב בעולם

שמות כג' – ושוחד לא תקח, כי השוחד יעוור פיקחים, ויסלף דברי צדיקים.

כתובות קה: – אמר רבא: מאי טעמא דשוחדא? כיון דקביל ליה שוחדא מיניה, איקרבא ליה דעתיה לגביה, והוי כגופיה, ואין אדם רואה חובה לעצמו. מאי שוחד? שהוא חד. א"ר פפא: לא לידון איניש דינא למאן דרחים ליה, ולא למאן דסני ליה, דרחים ליה – לא חזי ליה חובה, דסני ליה – לא חזי ליה זכותא.

שלח ערוך חו"מ ט' – מאוד מאוד צריך הדיין לזהר שלא ליקח שוחד, אפי' לזכות את הזכאי... ולא שוחד ממון בלבד אלא אפי' שוחד דברים..

סמ"ע - ..שנאמר, כי השוחד יעור, ודרשו רבותינו ז"ל, נוטריקון: 'שהוא' חד, רוצה לומר, שהנותן והמקבל נעשים גוף אחד, ואי אפשר להשמר שלא יטה אחריו..

סנהדרין כז: – אלו הם הקרובים... רבי יהודה אומר.. האוהב והשונא. אוהב – זה שושבינו, שונא – כל שלא דבר עמו שלשה ימים באיבה. אמרו לו: לא נחשדו ישראל על כך.

רש"י - לא נחשדו ישראל על כך – להעיד שקר משום איבה ואהבה, ודווקא בעדות פליגי, אבל בדין מודו רבנן דפסול לו לדון, דכיון דסני ליה ולא מצי להפוכי בזכותיה.

ויקרא יט' – "לא תקום ולא תטור את בני עמך, ואהבת לרעך כמוך.."

ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד - לא תקום ולא תטור.. היך עביד, הוה מקטע קופד, ומחת סכינא לידיו, תחזור ותמחי לידיה?

רמב"ם הל' דעות ו' - מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו שנאמר ואהבת לרעך כמוך, לפיכך צריך לספר בשבחו ולחוס על ממונו כאשר הוא חס על ממון עצמו ורוצה בכבוד עצמו..

רמב"ן - הפלגה, כי לא יקבל לב האדם שיאהוב את חברו כאהבתו את נפשו, ועוד שכבר בא רבי עקיבא ולמד חיין קודמין לחיי חבריך. אלא מצות התורה שיאהב חברו בכל ענין כאשר יאהב את נפשו בכל הטוב. ויתכן בעבור שלא אמר "ואהבת את רעך כמוך", והשוה אותם במלת "לרעך.. שיהיה פירושו להשוות אהבת שניהם בדעתו.. ברבות הטובה לחברו כאשר אדם עושה לנפשו ולא יתן שיעורין באהבה. ועל כן אמר ביהונתן: כי אהבת נפשו אהבו, בעבור שהסיר מדת הקנאה מלבו ואמר: ואתה תמלוך על ישראל..

תניא לב' – והנה על ידי קיום הדברים הנזכר להיות גופו נבזה ונמאס בעיניו, רק שמחתו תהיה שמחת הנפש לבדה, הרי זו דרך ישרה וקלה, לבוא לידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך, לכל נפש מישראל למגדול ועד קטן. כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו, והנפש והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן באלוקים חיים. בשגם שכולן מתאימות ואב אחד לכולנה, ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש, מצד שורש נפשם בה' אחד, רק שהגופים מחולקים. ולכן העושים גופם עיקר ונפשם טפילה א"א להיות אהבה ואחווה אמיתית בניהם אלא התלויה בדבר לבדה... וגם המקורבים אליו והוכיחם ולא שבו מעוונותיהם שמצוה לשנאותם – מצוה לאהבם גם כן. ושתיהן הן אמת. שנאה מצד הרע שבהם ואהבה מצד בחינת הטוב הגנוז שבהם, שהוא ניצוץ אלקות שבתוכם המחיה נפשם האלוקית... ולא אמר דוה"ע"ה "תכלית שנאה שנאתים וגו'" אלא על המינים והאפיקורסים שאין להם חלק באלוקי ישראל (סנהדרין קב').

אוה"ח הקדוש ויקרא טז' - אודיע למתבונן בפנימיות השכלת המושכל, שהשכלת ההשכל תשכיל ההשכלות, ובהשכל בהשכלתו, ישכיל, שמושכל מושלל ההשכל. וכשישכיל בהערת עצמו, ולא עצמו, ישכיל שהמושכל מושכל ממושכל, בלתי מושכל מהשכל, והשכילו למשכילים ביחוד השכלתו, בסוד נשמה לנשמתו. ואז מותריו יהיו עטרי מלכים וכסאם, וכי יש חיים לחיים שעליהם אמר משה (נצבים ל יט): "ובחרת בחיים", בית המודעת, לשלול חיים הנשתוים בהרגש הכללי, ויברך: ברוך אלקים חיים אשר סגל סגולה זו לסגולתו:

שמות כב' - "ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשלכון אתו".

רש"י - אם אתם קדושים ופרושים משקוצי נבלות וטרפות הרי אתם שלי, ואם לאו אינכם שלי. יונתן - ואנשין קדישין טעמין חולין בדכותא תהון קדמי..

הכתב והקבלה - אונקלס ויבע"ת ואנשין קדישין, ולא ידעתי למה לא תרגמו כפי הראוי ואנשין דקודשא, כי יש הבדל גדול בין קודש לקדוש כהבדל בין חכם לחכמה, ובמכדרשב"י (ד' קכ"א) איתא כתיב הכא ואנשי קודש תהיון לי והתם בנבלה כתיב "לא תאכלו כל נבלה כי עם קדוש אתה", התם לעילא ולעילא, דקודש יתיר לעילא מן קדוש..

רבינו בחיי - היה ראוי שיאמר "ואנשים קדושים", אבל הכתוב ירמוז כי כנסת ישראל הנקראת "קדש" היא כחן של ישראל ונקראת קדש שהיא מושכת מן הקדש שהיא החכמה הרמוזה באות יו"ד בראש השם המיוחד ועל כן הוסיף מלת "לי".. כי ישראל מקודשים לשמו.. והזכיר "בשדה" לתוספת באור כי שם כחו של עשו הרשע שהיה "איש שדה" והוא כחו של קין ראש המרצחים שהזכיר בו הכתוב "ויהי בהיותם בשדה", גם הכלבים מן הצד ההוא והטרפה ראויה להם..

שפת אמת משפטים תרלב' - בשם הרה"ק ז"ל מקאצק עה"פ ואנשי קודש תהיון. להיות שמירת הקדושה במעשה אנוש ותחבולותיו. פי' שאין מחסור להשי"ת מלאכי עליון שרפים וחיות הקודש. רק שמתאוה לקדושת אנשים ולכן המשיך נצוצי קדושה גם בעוה"ז במדה וצמצום.. שיש בכל דבר התפשטות קדושה במדה וצריכין לשמור הגשמיות שלא לצאת מגבול הקדושה כנ"ל.

אוה"ק ג' מוסר הקודש יב' - המגמה האחרונה בחיים היא הקדושה. הקדושה היא חטיבה עליונה, שאין בה כלום מהחולשה שבמוסר. הקדושה אינה נלחמת כלל נגד האהבה העצמית, הטבועה עמוק במעמקי נפש כל חי, אלא שהיא מעמידה את האדם בצורה עליונה כזאת, שכל מה שיותר יהיה אוהב את עצמו, ככה יתפשט הטוב שבו על הכל, על כל הסביבה. על כל העולם, על כל ההויה... על כן אי אפשר כלל לדרוש שיהיה בעולם עם מוסרי, כי אם עם קדוש, עם שכל מה שיגביר את עצמו, כל מה שירומם את ערכו בפנים ובחוץ, כן ירומם ויגביר את האור והטוב בעולם.

קובץ א פסקה קט"ו - אהבת האדם את עצמו יכולה להשאר רק על המדרגה התחתונה שלה, שתהיה טבעית ונמוכה, ומתוך קטנותה עלולה היא להתקלקל ולצאת חוץ לשורה, להיות ליסוד למעשים רעים ותכונות רעות, וכפי מדתו הכישרונית של האדם כן יכול הוא בהשחתתו להיות מסבב השחתה אל הכלל. ואותה האהבה בעצמה יכולה להיות גם כן קדושה ואידיאלית, כל מה שהאדם מזכך את עצמו, מרומם את דעתו ושכלו, מכונן את תכונותיו ומעשיו לצד היותר נעלה וישר. כשאדם מזכך את עצמו, והצד הטוב שבו הולך וכובש לו את מהותו, נעשה מבטו על המציאות כולו הולך ומאיר, הולך ומשמח, וההויה מוצאת חן בעיניו, מתוך שהוא מסתכל בה מנקודתו העצמית..."